

I SEPTEMBER 1922.

AFLEVERING 5.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER JAAR f 6.50.

DE FLORA VAN ZUID-ENGELAND.

VINDEN we in ons land reeds een heele reeks van planten, waarvan de zuidgrens van hun verspreidingsgebied over het algemeen noordelijker, en andere waarvan de noordgrens over het algemeen zuidelijker ligt, in Engeland is dit verschijnsel nog veel sterker.

Bij ons is de Bijenorchis, een plant van Midden en Zuid-Europa, zelfs op Texel gevonden en noordelijke planten als de Kraaiheide, Linnaea en Chimophila komen resp. tot Bergen, Appelscha en Naarden.

Maar in Cornwall is dit verschijnsel buitengewoon frappant. Daar vond ik bijv. een typisch circumpolare plant, behorende tot de z.g. Altai-flora, ook bekend van Kamtschatka en een enkelen keer nog gevonden in Noorwegen. Nu is deze ook hier maar pas zoo kort geleden verschenen, dat ze niet eens in de Engelsche flora's staat. Het is *Artemisia Stelleriana*, een witviltige plant die tusschen Marazion en Penzance, het meest westelijke stadje in Brittannië, geheele oppervlakten in lage duintjes wit kleurt. De plant lijkt het meest op de Absinth-Alsem (*Artemisia Absinthium*) die in ons land wel eens als adventief-plant opslaat, maar die meer blauwgrijs is van kleur.

Verder groeit er op dit strand de stamvorm van onze suikerbiet (*Beta maritima*) die thuis hoort in het Middellandsche-zee gebied.

Algemeen groeit daar de bij ons zeldzame Zeewolfsmelk (*Euphorbia Paralias*).

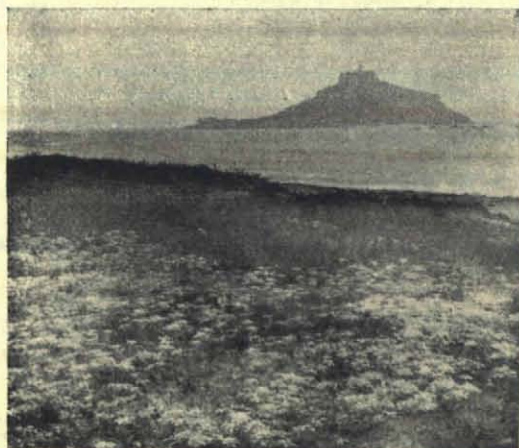

Fig. 1. *Artemisia Stelleriana* Marazion, Oct. 1920.
Foto C. SIPKES.

In de bosschen in 't gebergte groeit in ontelbare menigte de Hertstongvaren (*Scolopendrium vulgare*) die bij ons zeer zeldzaam is (Zie: Botanische indrukken op Walcheren, Jaarg. XXII, Blz. 208).

Dan vond ik tegen de muurtjes en rotswanden een plantje met blaadjes als van watervanel of O. I. kers maar meer trompetvormig. 't Had geen bloemen en in 't begin dacht ik zelfs een oogenblik aan een zwam. Maar door bij iedere familie in mijn Engelsche flora te bedenken, of de plant ertoe kon behooren (ik had intusschen ook een uitgebloeid takje gevonden) kwam ik op de Crassulaceëen en wel bij *Cotyledon umbilicus*.

In Juni heeft het groene bloemen in een lange aar. Toch zag ik, hoewel het reeds eind October was, op een rieten dak in het plaatsje Torrington in Devon (aan de rivier de Torridge die bij Bideford in zee komt) een bloeiend exemplaar en ik vroeg aan een vrouwtje, dat in een deurstond, een langen stok te leen om de plant eraf te kunnen stooten voor mijn herbarium en om er een foto van te kunnen maken. 't Lukte en ik zette het plantje op den rand van een trottoir waar reeds meer dergelijk goed groeide.

Maar toen kwamen de kippen van de juffrouw die meenden dat mijn plant, waar ik mijn toestel al op ingesteld had, eetbaar was en onder het zwaaien met mijn stok maakte ik een behoorlijke tijdopname.

Dat was een aardig dorp of stadje, dat Torrington. De meeste dorpjes liggen in de diepe dalen, maar dit lag hoog op het plateau en maakt de indruk, dat het vroeger versterkt is geweest. Er is aan de rivier-zijde nog een muur en daar groeiden

Fig. 2. *Polystichum aculeatum*. Lostwithiel Oct. 1920.
Foto C. SIPKES.

allerhande aardige dingen, die wezen op een middeleeuwsche beschaving:

Erodium moschatum, de Mariadistel (*Sylibum Marianum*) en *Calamintha officinalis*, een verwant van *Calamintha acinos*, onze Steenthijm uit de duinen.

Dalen we af in het diepe dal, dan vinden we bij massa's de bij ons zoo zeldzame Naaldvaren (*Polystichum aculeatum*). Meer naar de baai van Bideford groeit tegen een kalen rotswand de Roode Spoorbloem (*Centranthus ruber*) die in Engeland wel niet thuis hoort, maar die langs bergwanden en spoordijken bij massa's verwilderd is, zooals bij ons de Teunisbloemen.

Wanneer we nog iets verder naar het noorden fietsen dan zien we enkele duintjes en als we er op klimmen zien we het prachtigste

gezicht dat men zich denken kan, links steile rotsen waar kleine plaatsjes als tegen aan geplakt lijken, in 't midden een witte streep van de branding op de plekken waar de baai overgaat in de Atlantische Oceaan en rechts hoge duinen met een vuurtoren.

En nog verder naar het N. W. vinden we geheimzinnige ruïnes, die vroeger misschien dienden om de aanvallen van de Noormannen tegen te gaan.

Het „Epen” van Engeland is Lizard, het meest zuidelijke dorpje vlak bij de Kaap van dien naam. Daar vertelt de vriendelijke oude Miss Hill, de

Silene maritima. Lizard Oct. 1920.

Foto C. SIPKES.

eigenaresse van het Miss Hill's Hotel, dat die lange gordijnen tegen de rotsen aan zee, stengels zijn van *Mesembrianthemum*, die hier niet thuis hooren. Van de Scilly-eilanden is zeker een takje met een hooge golf in een rotsspleet geworpen en heeft daar wortel geschoten.

Maar hoe deze Kaapsche plant op de Scilly-eilanden gekomen is, kan zij evenmin verklaren. Het is *M. subequilaterale*. Nu worden er veel acclimatisatie-proeven gedaan in Zuid-Engeland en vooral op die eilanden, zoodat het wel als zooveel soorten een adventiefplant zal zijn.

Maar mijn verbazing over de floristische kennis van de inboorlingen steeg ten top toen een oud mannetje mij aanklampie met de vraag of ik ooit *Erodium moschatum* gevonden had. En hij wees mij de plant op een muurtje. Hij wist nog veel meer, gaf mij gedroogde planten in zijn ansichten-stalletje en liet merken dat hij voor geld

wel heel groote zeldzaamheden als *Asplenium marinum* e.d. wilde wijzen. Ik heb er geen gebruik van gemaakt en ik hoop, dat wij dergelijke gidsen nooit zullen krijgen. Evenals bij ons in Epen komen hier in Pinksteren veel Engelsche botanici bijeen om alle zeldzaamheden te vinden.

Dat zijn dus de reeds genoemde *Asplenium marinum*, verder Venushaar of Maiden-hair (*Adiantum Capillus Veneris*), een klein soort Vetblad (*Pinguicula lusitanica*) en de heide-soorten *Erica vagans* en *cinerea*.

Die *Asplenium marinum* vond ik ook, ongeveer 4 meter hoog in een loodrechten rotswand, waar geen spleetje of uitsteeksel was waar ik mijn voet niet in kon zetten om erbij te klimmen. Ook was ik alleen, zoodat ik ook op niemands schouder kon staan.

Fig. 4. *Erica vagans*. Lizard Oct. 1920.

Foto C. SIPKES.

't Was hard maar ik kon alleen vanuit de verte naar het plantje kijken, dat wel iets had van *Asplenium Trichomanes* maar in alles 2—3 × zoo groot was.

Pinguicula lusitanica, een soort vetkruid dat niet hoger wordt dan 2—3 cM. met zeer kleine, licht-lila bloemetjes en dat alleen in het uiterste westen van Europa voorkomt, vond ik niet hier, maar wel bij Kaap Landsend waar twee floristen uit Penzance, Mr. Rees en Mr. Hosking, die mij in een autotje het uiterste westelijke puntje van Cornwall lieten zien, het plantje aanwezen.

Maar het mooist van alles was wel *Erica vagans* (syn. *E. multiflora*). „Vagare” beteekent „zwerven”. Die heide groeit ook lang niet overal; in Engeland alleen in het uiterste westen en Z.W. en verder hoofdzakelijk in het gebied van de Middellandsche zee ¹⁾. In deze streken gaf ze duidelijk de voorkeur aan de verweerde serpentijnsteen, die buitengewoon vet en weinig doorlaatbaar voor water is. De kleur van deze heide is wit tot lichtpaars, en de bloempjes, die in volle trossen staan, zijn heel mooi gevormd.

Er groeide nog een andere heide-soort die in ons land heel zeldzaam is en die erg gevoelig schijnt voor vorst en droogte: *Erica cinerea* die donkerpurpere gerekte bloemen heeft. De bloempjes op zichzelf zijn ieder voor zich wel zoo groot als van onze dopheide.

Van de gewone struikheide, die er ook groeide, hoewel ze slechts een klein deel van de vegetatie vormde zijn weinig variëteiten bekend. In ons land groeit b.v.

1) In Tunis groeit ze ook maar altijd rood, mogelijk zijn *Erica multiflora* en *vagans* dus niet synonym, maar twee locale variëteiten.

Calluna vulgaris Ericae, door Prof. Ascherson naar zijn vrouw Erica genoemd, die zich kenmerkte door liggende takken. Deze groeide in Cornwall ook.

Maar in 't bijzonder wilde ik de aandacht vestigen op de grijswoelige struikheide variëteit „*pubescens*” die daar en ook ten zuiden van Londen in Surrey nogal veel groeide en die prachtig mooi is, vooral wanneer er dauw op ligt. En dan wilde ik iederen lezer, in 't bijzonder de Jeugdbonders vragen, eens op te letten of die variëteit ook niet in ons land te vinden is. 't Gebeurt zoo dikwijls dat een variëteit van een algemeene plant, al is die nog zoo opvallend, pas ontdekt wordt als er eens de aandacht op gevestigd is.

Ik sprak reeds over het bijzonder groote aantal verwilderde planten in Zuid-Engeland. De meest typische is wel *Gunnera manicata* in 't Zuid-

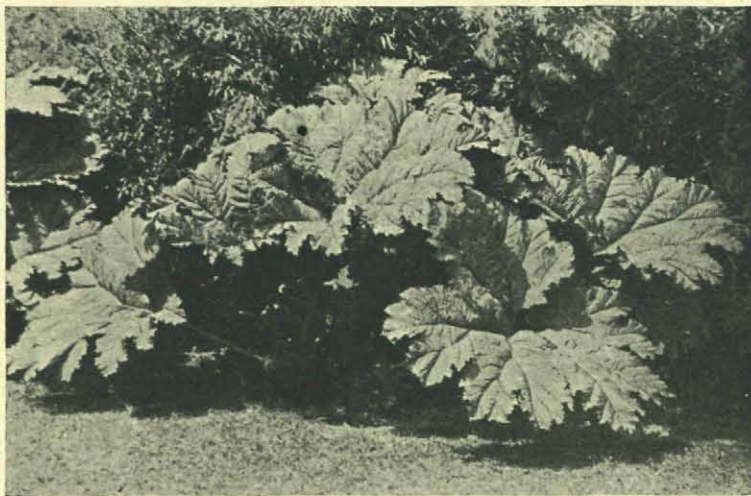

Fig. 5. *Gunnera manicata*. Wisley Gardens.

Foto A. E. Sims.

Amerika die heel veel groeit langs de bergbeken bij Lostwithiel, en die mij gewezen werd door Mr. Edgar Thurston, de beste kenner van de flora van Cornwall, aan wien ik zeer veel van al het moois, dat ik gezien heb, te danken heb.

Deze bracht mij ook bij een oude ruïne, bijna geheel met klimop begroeid en in een cirkel op een oude z.g. Celtic wall (Keltische muur) gebouwd. En het eigenaardigste was wel, dat de steensoort van die ruïne in 't geheele graafschap (= district) niet te vinden is, zoodat men dit met wagens of schepen aangevoerd moet hebben!

In de prachtige bosschen om die Ruïne ziet het in April geel van de Primroses (*Primula acaulis*), dezelfde soort die bij ons hier en daar in de duinstreek groeit.

C. SIPKES.